

УКРАЇНСЬКА МОВА

УДК 81'367

Грозян Н. Ф.

Інститут української мови Національної академії наук України

ТИПОЛОГІЯ ДЕТЕРМІНАНТНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

У статті простежено історію становлення та розвитку поняття «детермінант» у лінгвістиці. Охарактеризовано лінгвістичну природу детермінантних членів як самостійних поширювачів речення, встановлено статус приреченневих поширювачів у структурі висловлення, розглянуто та проаналізовано основні граматичні засоби, за допомогою яких детермінантні члени речення виражають додаткову предикацію. Покласифіковано й описано семантичні групи та підгрупи детермінантних членів речення в сучасній українській мові.

Ключові слова: детермінант, член речення, детермінантний зв'язок, поширювач речення.

Постановка проблеми. Питання розмежування прийменниково-відмінкових форм, що функціують у ролі обставинних детермінантів, і омонімічних словоформ, які виконують функцію прислівних обставинних поширювачів, – одне з дискусійних у сучасній лінгвоукраїністиці. Цю проблему намагалися вирішити в межах як традиційного підходу, так і сучасних синтаксичних теорій, проте і сьогодні статус детермінантних членів речення залишається дискусійним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі детермінантних членів речення присвячені наукові праці таких мовознавців, як: І. Вихованець [3], А. Загнітко [4], Г. Золотова [5], Н. Іваницька [6], В. Малащенко [8], О. Сиротиніна [12], І. Слинько [13], Н. Шведова [14] та ін.

Сьогодні немає загальноприйнятої типології детермінантних членів речення, системного погляду щодо статусу цих одиниць у структурі речення, їхніх класифікаційних ознак. Актуальним залишається питання диференціації прислівних та детермінантних членів речення.

Постановка завдання. Мета статті полягає в комплексному аналізі детермінантних членів речення в сучасній українській мові.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

1) проаналізувати основні підходи до визначення детермінантних членів речення;

2) окреслити специфіку детермінантного зв'язку в структурі речення;

3) охарактеризувати диференційні ознаки детермінантних членів речення в структурі речення.

Виклад основного матеріалу. Історія вивчення неприслівних поширювачів речення бере свій початок із досліджень Ф. Буслаява, який виділив з-поміж другорядних членів відносно незалежні форми [2, с. 273]. Д. Овсянико-Куликовський вказував на наявність у реченні слабого підрядного зв'язку, так званого «*несправжнього керування*», наголошуючи, що окремі члени речення лише прилягають до дієслова, знаходяться при ньому, а не керуються ним безпосередньо [10, с. 240]. В. Малащенко відмінкові та прийменниково-відмінкові форма імені, некеровані дієсловом, називає «*вільно приєднаними*». Це такий різновид синтаксичного зв'язку, коли відносно самостійна, вільна конструкція синтаксично «тяжіє» до предикативного ядра речення, пояснює все висловлення і стосується всього речення [8, с. 164]. Н. Шведова ці форми називає детермінантними членами речення, чи детермінантами. Детермінантні члени речення – це відмінкові форми чи прийменниково-відмінкові групи, що збігаються за формою з іменним компонентом простого двочленного словосполучення, з'єданого з дієсловом зв'язком нерегулярного (слабого) керування [14]. З-поміж детермінантів

[14, с. 93] нею виділено суб'єктно-об'єктні, напр.: *У нас кожна дитина захоплена!* (О. Довженко); *Її можна було вважати просто роздумом* (О. Гончар), і обставинні детермінанти, напр.: *Тихо й непомітно вилазив він із комишів і ставав над Остапом, згорнувши руки* (М. Коцюбинський); *З-за галузки смереки виглядали зажурені гори, напоєні сумом тіней од хмар, що все стирали бліду усмішку царинок* (М. Коцюбинський).

П. Адамець члени речення, зумовлені валентністю дієслова, називає комплементами, а члени речення із власне-обставинним значенням, яке не впливає з валентності дієслова чи предиката, форма і семантика яких ніяк не пов'язана з дієсловом чи предикатом, відносить до детермінантів [1, с. 77]. О. Сиротиніна термін «детермінанти» вживає тільки щодо непрямих додатків, а поширювачі з обставинним значенням вважає ситуантами, які, на відміну від детермінантів, лише доповнюють основну інформацію, що передається предикативною одиницею, вказівкою на різні обставини. На відміну від детермінантів, ситуанти не розрізняють ні конструктивних, ні семантичних моделей предикативних одиниць, пор.: *По селу піднявся гамір* (Улас Самчук); *Отам проходила, на галяві заснула, І біля неї тихо скорбна мати сіла* (О. Зуєвський). Детермінанти позначають учасників події, її дійових осіб, ситуанти – лише час та місце події, тобто ситуацію дії чи стану. Детермінант – це член предикативної одиниці, включений до неї не як залежний член словосполучення і співвіднесений із певними типами (конструкціями чи семантичними моделями) предикативних одиниць, а *ситуант* – факультативний член предикативної одиниці, включений у неї не як залежний член словосполучення і не співвіднесений ні з певними типами конструкцій, ні з певними семантичними моделями. Його можна назвати вільним членом предикативної одиниці [12, с. 42].

У «Русской грамматике» всі поширювачі речення поділяють на обов'язкові чи факультативні детермінанти [11, с.148]. Однак це порушує не тільки типологію детермінантних членів речення в лінгвістиці, але й клас традиційно виявлених другорядних членів речення.

У працях І. Вихованця [3], А. Загнітка [4], Г. Золотової [5] та ін. обґрунтовано вузьке розуміння керування приєднано-відмінковими формами. Деякі дослідники, звужуючи поняття детермінанта, виводять за його межі словоформи із суб'єктно-обставинною семантикою [5]. Ідею розгляду другорядних членів речення не тільки з

формально-граматичного боку, а й семантичного підтримав І. Вихованець [3]. Він розрізняє прислівні другорядні члени речення (компоненти словосполучення) та детермінанти. Детермінантні члени речення, на його думку, вирізняються своєю синтаксичною автономністю, яка зростає за умови їх граматичного відокремлення. Відокремлення як смислове й інтонаційне виділення другорядних у формально-синтаксичному плані членів речення надає їм більшої значеннєвої ваги, виразно членуючи просте ускладнене речення на дві частини, які передають основне і додаткове повідомлення. І. Вихованець визначив такі основні ознаки детермінантних членів речення:

- 1) виступають як особлива синтаксична категорія реченнєвого рівня, являють собою поширювачі цілого речення;
- 2) можуть виступати необхідним компонентом семантичної структури речення, але факультативним компонентом формально-граматичної структури;
- 3) більшість просторових, часових та причинових детермінантів виникають як результат редуції або номіналізації підрядної частини складнопідрядного речення;
- 4) функція детермінанта впливає з його двобічної віднесеності, з віднесеності до предикативного ядра загалом;
- 5) детермінанти, підпорядковуючись безпосередньо присудку, вступають у зв'язок із ним в останню чергу, після того, як у цей зв'язок уже вступили інші підпорядковані присудкові члени речення тощо.

Найголовнішою ознакою детермінантних членів речення є їхня вторинність, похідність, трансформаційна пов'язаність зі структурою складного речення [3, с. 130].

Н. Іваницька, розглядаючи питання про детермінанти, наголошує на тому, що підрядний зв'язок окремих компонентів речення стає настільки слабким і позбавленим впливу на нього валентних особливостей слів, що вони відходять на абсолютну периферію реченнєвої структури. Детермінанту, на її думку, властиві дві ознаки, які дозволяють не тільки кваліфікувати його як окремий компонент речення, але й відмежовувати від факультативних складників причленної залежності за умови, що останні займають периферійні субпозиції у формально-граматичній структурі речення. Такими ознаками є:

- 1) відсутність прислівного зв'язку, а отже, й залежність від граматичного центру речення;
- 2) наявність додаткової предикації щодо граматичного центру.

Неприслівність підпорядкування, на думку Н. Іваницької, є основною причиною слабого підрядного зв'язку детермінанта із граматичним центром речення. Якщо прислівне підпорядкування включає потенцію певної граматичної форми підпорядкованого компонента чи позиції з певним значенням, отже, і його структурно-семантичну визначеність, то неприслівний характер підрядного зв'язку детермінанта супроводжується його граматичним і семантичним варіюванням, семантичною невизначеністю [6, с. 113–119].

Значно звужує поняття детермінантів І. Слинько [13]. Непрямі відмінки із суб'єктним значенням (у Н. Шведової – суб'єктні детермінанти [11, с. 159–160]), на його думку, – особливі форми, які не варто включати до звичайних понять про підмети чи детермінанти. Вони співвідносні з підметами, можуть стати ними під час трансформації речень, але не входять до предикативної основи речення, оскільки виражають семантичний суб'єкт, який не збігається із граматичним суб'єктом [13]. Із граматичного погляду непрямі відмінки із семантичним значенням суб'єкта становлять проміжні категорії між підметами і поширювачами, які можна назвати потенційними підметами, або утвореннями, що близькі до підметів.

Автор заперечує й об'єктні детермінанти, які виділяє Н. Шведова, оскільки вони пов'язані із предикативною основою речення неприслівним зв'язком, тобто об'єктні форми стоять поза предикативною основою, здебільшого в препозиції, і належать до основи загалом. Об'єктні неприслівні форми виражають семантичне і граматичне значення об'єкта і через характер зв'язку можуть бути названі неприслівними актантами.

Об'єктні форми можуть бути і прислівними, тоді вони приєднуються до дієслова-предиката зв'язком керування. Щоб виокремити такі об'єктні форми від неприслівних актантів, І. Слинько [13] називає їх прислівними актантами.

І. Слинько відмежовує від детермінантів суб'єктні й об'єктні форми – потенційні підмети та неприслівні актанти, а також локативні й темпоральні члени в односкладних реченнях. Крім того, не всі поширювачі зі значенням місця чи часу можна вважати детермінантами. Зокрема, певна кількість відмінково-просторових форм не втрачає зв'язків із присудками, тому виступає прислівними поширювачами, напр.: *Малі хлопці стовпилися біля криниці* (Д. Косарик); *Загони зіткнулися на рівному степу під Компаніївкою* (Ю. Яновський); *До чого ж гарно й весело було в нашому городі!* (О. Довженко); *Смутно в*

степу. Розпечене сонце уже на заході (Ю. Яновський); *Сонце навкісно світило в зашторене вікно* (М. Коцюбинський); *Дикий олень обережно наближався до них* (М. Трублаїні); *Хвиля відкотилася, одкинувши шлюпку в море* (М. Трублаїні) [13, с. 3–7].

У роботах окремих авторів детермінантні члени речення розглянуто як «тло», «рамкові конструкції» для іншої частини речення [6, с. 297]. Проти такого погляду виступив В. Малащенко, який слушно зазначив, що таке порівняння робить детермінантні члени речення допоміжним засобом, винесеним за межі речення, а не структурним елементом поширеного речення [8, с. 113–114]. Він вважає, що детермінантні члени речення мають власне синтаксичне значення, основу якого «складають відношення між головною автосемантичною словоформою речення і залежною – іншою частиною синтагматичного ряду, яким є все поширене речення» [Там само, с. 5].

Як наголошено в його праці, детермінанти мають набір структурно-семантичних характеристик, що є достатньою підставою для кваліфікації їх як другорядних членів речення [Там само, с. 165–166].

Детермінантні члени речення входять до його складу на основі особливого типу підрядного зв'язку, названого «вільним приєднанням» [8, с. 43–46]. Цей тип зв'язку виникає тільки на рівні речення, пояснюючи не який-небудь із його головних членів або головний член односкладного речення, не яку-небудь окрему словоформу в складі речення, а основу загалом або все речення в разі його поширеності. Зв'язок цей можна порівняти з підрядним зв'язком, що виникає між підрядними реченнями певних семантичних типів, які стосуються всієї головної частини [8, с. 4]. У цьому полягає головна відмінність зв'язку вільного приєднання від інших типів підрядних зв'язків, що виникають у реченні і мають прислівний характер. Саме ця відмінність робить можливим протиставлення детермінантних членів речення іншим поширювачам реченням: а) виділені на основі словосполучення; б) мають двоспрямовані відношення; в) визначають окремі члени речення, не вступаючи з ними в прислівний зв'язок [6, с. 45]. Це ж протиставлення не дозволяє, на наш погляд, беззастережно включати детермінантні члени речення до розряду другорядних, оскільки в цьому разі не буде врахована основна диференційна ознака другорядних членів речення – прислівний характер. Можна, звичайно, припустити, що, оскільки виділяється поширене

речення як синтаксична одиниця, є поширювана частина речення – головні члени, поширена – компоненти речення, які виконують цю функцію, тобто другорядні члени речення.

Можна навіть в такому разі відмовитися від терміна «член речення», що, як відомо, зроблено в «Русской грамматике», де за детермінантом закріплено введене Н. Шведовою поняття «само-стійний поширювач речення загалом» [11, с. 149]. Однак це ще не означає, що головним членам речення протиставляють другорядні члени. Їм можуть бути протиставлені одиниці, здатні створити опозицію, тобто «неголовні члени речення». Таке протиставлення підкреслює, що другий член опозиції «головні – неголовні члени речення» не має основної ознаки першого члена – здатності виражати граматичне значення речення – значення предикативності. І лише після цього можливий поділ «неголовних членів речення» на неголовні члени речення, які мають прислівний характер (традиційно виділяють другорядні члени), і неголовні члени речення, які мають неприслівний характер, до яких і відносяться детермінанти.

Протиставляючи за основними диференційним ознаками детермінантні члени речення другорядним і головним, ми не виносимо їх за межі речення (хоча в деяких випадках простежуємо досить чіткий зв'язок детермінантів, зокрема обставинних, із ширшим відрізком тексту, ніж рівень простого речення), а вважаємо їх його структурним елементом. За робоче визначення детермінантних членів речення з обставинною семантикою беремо таке: обставинні детермінанти – це неголовні члени речення, які мають неприслівний характер і входять до складу речення на основі зв'язку вільного приєднання.

Значну увагу детермінантним членам речення приділено в наукових працях А. Загнітка [4]. Дослідник наголошує на тому, що детермінант – це самостійний синтаксичний поширювач, який виступає факультативним на конструктивному рівні й може бути опущений без порушення формальної будови речення. Чинник «опущення» такого компонента зі структури речення без впливу на семантику дієслова є доказом на користь виділення детермінанта. У цьому мовознавець убачає головну відмінність детермінантів від прислівних поширювачів – конструктивно зумовлених елементів, які включені в речення за законами валентності.

Детермінант – категорія реченнєвого рівня, він характеризується особливим детермінантним зв'язком. Зв'язок детермінанта з реченнєвою предикативною основою є непередбачуваним і необов'язковим [4, с. 185].

У дослідженні надалі дотримуємося поглядів мовознавців (І. Вихованець [3], А. Загнітка [4] та інші), які вважають, що детермінантні члени речення входять до його складу на основі особливого типу підрядного зв'язку, названого вільним приєднанням. Цей тип зв'язку виникає тільки на рівні речення, пояснюючи не будь-який із його головних членів або головний член односкладного речення, не будь-яку окрему словоформу в складі речення, а граматичну основу чи все речення в разі його поширеності. Зв'язок цей можна порівняти з підрядним, що виникає між реченнями певних семантичних типів, які належать до всієї головної частини. У цьому, на нашу думку, і полягає головна відмінність зв'язку вільного приєднання від інших типів підрядних зв'язків, що виникають у реченні і мають прислівний характер.

Незважаючи на протеставленість за основними диференційними ознаками детермінантних членів речення другорядним і головним, хочемо зауважити, що не можна виносити перші (тобто детермінанти) за межі речення, оскільки вони є його структурним елементом.

Опоненти Н. Шведової заперечували не стільки ідею наявності та розмежування прислівних поширювачів дієслова і поширювачів усього речення загалом, а лише ті ознаки, за якими Н. Шведова пропонувала відмежовувати детермінантні члени речення від компонентів дієслівно-іменних словосполучень. Так, майже всі ознаки, названі Н. Шведовою, є факультативними. Наприклад, ознака організації детермінанта «засобами словоформи, яка в системі зв'язків слів може вступати у зв'язок керування (слабкого) або іменного прилягання» [11, с. 625], є факультативною, оскільки, як зазначала сама Н. Шведова, можлива формальна організація детермінантів і засобами інших словоформ, а саме прислівників (хоча прислівники вступають у зв'язок з дієсловом на основі прилягання), а також словоформ, що поєднується з дієсловом зв'язком регулярного (сильного) керування.

Ознака детермінанта щодо розташування його на початку речення є також факультативною. Звичайно, найчастіше детермінанти займають препозицію в реченні, але існують випадки, коли препозиція для детермінанта може бути не нормальним явищем, а навпаки: коли детермінант у реченні виступає ремою, напр.: *Найсильніші тріскучі морози бувають звичайно посеред зими* (М. Коцюбинський); *Світла ніч стояла над горами* (О. Гончар); *Спалахнув небокрай на сході* (М. Стельмах).

Трансформування речення з детермінантом також не завжди є певним показником. Неможливість такої трансформації не обов'язково зумовлювана відсутністю системного зв'язку імені з дієсловом, а спричинена словотвірними засобами дієслова, що не завжди дає похідний віддієслівний іменник, напр.: *У Києві вчора йшов сніг* (трансформування у віддієслівний іменник неможливе), але: *У Києві вчора випав сніг*. – *Випадіння снігу у Києві* (трансформація можлива, але статус прийменниково-відмінкової форми «у Києві» від цього не зміниться).

Н. Шведова, підкреслила, що «у визначенні детермінанта як поширювача речення слід виходити з комплексу ознак, які показують його специфічний характер порівняно зі словоформою – поширювачем слова» [13, с. 48].

Проте ані комплекс змінних ознак (за Н. Шведовою [14]), ані одна ознака (невходження до формули семантичної сполучуваності дієслова, за В. Малащенком [8]) не дозволяють однозначно відмежовувати детермінанти від словоформ, пов'язаних із дієсловом зв'язком слабкого, нерегулярного керування чи іменного прилягання. Слушним є зауваження Н. Шведової щодо детермінантних членів речення, які «вступили до нової фази», в яких обговорюється вже питання не про те, чи існують взагалі поширювачі всього речення, а про те, які ж саме мають бути чіткі методи відмежування детермінантів від прислівних форм [14, с. 66].

Головною ознакою, яка дозволяє відмежувати детермінант від прислівного поширювача, О. Крилова вважає його самостійне входження до складу речення, а не до складу дієслівно-іменного словосполучення, у зв'язку з тією самостійною роллю, що він виконує в комунікативно-синтаксичній організації речення. Ця ознака є справді реченнєвою: вона може бути виявлена лише тоді, коли речення розглядають як комунікативно-синтаксичну одиницю. Саме ця диференційна ознака детермінанта дозволяє вивести з нього всі інші ознаки, зазначені раніше [7, с. 181].

Подібну думку щодо цього питання висловлює А. Загнітко [4], наголошуючи на тому, що детермінантні члени входять до складу речення як самостійні семантичні поширювачі, наявність яких зумовлена комунікативними потребами речення. Цей тип зв'язку виникає лише на рівні речення, пояснюючи не будь-який із його членів або головний член односкладного речення, не будь-яку словоформу в реченні, а предикативну основу загалом. На думку А. Загнітка, на конструктивному рівні детермінант виступає факультатив-

ним поширювачем, який може бути опущеним без порушення формальної будови речення. Чинник «опущення» такого компонента зі структури речення без впливу на його семантику є доказом на користь детермінанта. У цьому полягає головна відмінність детермінантного зв'язку від інших типів підрядних зв'язків, що виникають у реченні й мають прислівний характер, оскільки прислівні поширювачі є конструктивно зумовленими елементами, які включені в речення за законами валентності [4, с. 184–186]. Саме ця відмінність дає підстави протиставляти детермінантні члени іншим поширювачам, а саме:

- 1) виділюваним на основі словосполучення;
- 2) сполукам із подвійним зв'язком;
- 3) пояснювальним окремим членам речення, що не вступають із ними в прислівний зв'язок.

Це протиставлення не дозволяє, на наш погляд, беззастережно включати детермінантні члени речення до другорядних, оскільки в такому разі не буде враховуватися основна диференційна ознака другорядних членів речення – прислівний характер.

Зауважимо, що за протиставлення за основною диференційною ознакою детермінантних членів речення другорядним і головним ми не виносимо їх за межі речення, а вважаємо їх його структурним елементом.

Детермінант є категорією реченнєвого рівня, він характеризується особливим детермінантним зв'язком. Цей зв'язок із реченнєвою предикативною основою є непередбачуваним і необов'язковим. Пор.: *Другої днини Остап пустивсь на розвідки* (М. Коцюбинський); *По відході Соломії Остап почув себе одрізаним од світу, од людей* (М. Коцюбинський). Словоформа *на розвідки* є валентно зумовленою, поза нею семантика дієслова не виявляється, а словоформа *по відході Соломії* є семантично непередбачуваною і виступає в реченні детермінантом.

Висновки і пропозиції. Отже, *детермінант*, або *детермінантний член речення* – це самостійний семантико-синтаксичний поширювач предикативного ядра чи цілого речення, що має неприслівний характер і входить до складу речення на основі зв'язку вільного приєднання, включаючи в себе різні ситуативні ознаки. Наявність детермінанта в структурі речення зумовлена деякими особливостями семантико-синтаксичної будови речення, його комунікативними завданнями, функційною спрямованістю реченнєвої синтаксичної конструкції. Вилучення детермінантного члена з речення не порушує структури висловлення, не руйнує семантику речення, оскільки детермінант

не є структурно обов'язковим компонентом. Тому детермінантні члени є факультативними елементами формально-граматичної будови речення. Тобто із семантико-синтаксичного погляду детермінанти можуть вільно вилучатися зі структури речення чи вводитися до неї залежно від комунікативної настанови речення. Хочемо наголосити на тому, що саме в цьому полягає головна відмін-

ність детермінантних членів від другорядних, які валентно пов'язані із предикативною основою і є конструктивно обов'язковими елементами.

Перспективним постає типологізація засобів вираження детермінантних членів речення в структурі висловлення, дослідження другорядних членів речення в різносистемних мовах у зіставному аспекті.

Список літератури:

1. Адамец П. Образование предложений из препозиций в современном русском языке. Прага, 1978. 160 с.
2. Буслаев Ф. Историческая грамматика русского языка. М.: Учпедгиз, 1959. 623 с.
3. Вихованець І. Грамматика української мови. Синтаксис. К.: Либідь, 1993. 368 с.
4. Загнітко А. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: моногр. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.
5. Золотова Г., Онипенко Н., Сидорова Н. Коммуникативная грамматика русского языка. М.: Ин-т рус. языка им. В. В. Виноградова; Моск. гос. ун-т им. М. М. Ломоносова, 1998. 528 с.
6. Іваницька Н. До проблеми валентності в граматиці Філологічні студії: зб. наук. ст. Вінниця: ВДУ, 2004. Вип. 2. С. 49–51.
7. Крылова О. Коммуникативный синтаксис русского языка. 2 изд., испр. и доп. М.: Книжный дом «Либроком», 2009. 176 с.
8. Малащенко В. Свободное присоединение предложно-падежных форм имени существительного в современном русском литературном языке. Ростов-на-Дону: Изд-во Рост. ун-та, 1972. 172 с.
9. Низяева Г. Словоформы с обстоятельственным значением в структуре неопределенно-личного предложения Ученые записки МГПИ. Т. 451. Ч. 2. М., 1971. С. 289–300.
10. Овсянко-Куликовский Д. Синтаксис русского языка. СПб., 1912. 322 с.
11. Русская грамматика: в 2 т. Т. 2: Синтаксис / под ред. Н. Шведовой (гл. ред.) и др. М.: Наука, 1980. 709 с.
12. Сиротинина О. Лекции по синтаксису русского языка. М.: Высшая школа, 1980. 141 с.
13. Слинько І., Гуйванюк Н., Кобилянська М. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. К.: Вища школа, 1994. 670 с.
14. Шведова Н. К спорам о детерминантах: обстоятельственная и необстоятельственная детерминация простого предложения. Научные доклады высшей школы. Филологические науки. 1973. № 5. С. 66–77.

ТИПОЛОГИЯ ДЕТЕРМИНАНТНЫХ ЧЛЕНОВ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКЕ

В статті проаналізована історія становлення і розвитку поняття «детермінант» в лінгвістиці. Охарактеризована лінгвістическа природа детермінантних членів як самостійних розпространителів пропозиції, установлен статус розпространителів пропозиції в структурі висказування, рассмотрены и уточнены основные грамматические средства, с помощью которых детерминантные члены предложения выражают дополнительную предикации. Выявлены и описаны семантические группы и подгруппы детерминантных членов предложения в современном украинском языке.

Ключевые слова: детермінант, член пропозиції, детермінантна зв'язь, розпространитель пропозиції.

TYPOLOGY OF DETERMINANT PARTS OF A SENTENCE IN MODERN LINGUISTICS

The history of the establishment and development of a concept "determinant" in linguistics was studied in the paper. Linguistic nature of determinant members as independent extenders of a sentence was characterized, the status of near-sentence extenders in the structure of speech was determined, the major grammatical means, with the help of which determinant members express additional predication, were considered and analyzed. Semantic groups and sub-groups of determinant sentence members in the contemporary Ukrainian language were classified and described.

Key words: determinant, sentence member, determinant connection, sentence extender.